

A Study on Children's Drawings during Pre-School Period in Terms of Love Concept

Okul Öncesi Dönemde Çocuk Çizimlerinde Sevgi Kavramı Üzerine Bir Araştırma

Çağla GÜR

Doç.Dr. Turgut Özal Ü. Sağlık Yüksekokulu Çocuk Gelişimi Bölümü, cgur@turgutozal.edu.tr

Nurcan KOÇAK

Yrd.Doç.Dr. Turgut Özal Ü. Çocuk Gelişimi Bölümü, nkocak@turgutozal.edu.tr

Ayşe Burcu GÖREN

Öğr.Gör. Turgut Özal Ü. Sağlık Yüksekokulu, Sosyal Hizmetler Bölümü, abgoren@turgutozal.edu.tr

Münire ŞAFAK

Öğr.Gör. Turgut Özal Ü. Ankara Meslek Yüksekokulu Çocuk Gelişimi Bölümü, msafak@turgutozal.edu.tr

Nurşen ŞİRİN

Öğr.Gör. Turgut Özal Ü. Ankara Meslek Yüksekokulu Çocuk Gelişimi Bölümü, nsirin@turgutozal.edu.tr

Extended Abstract

Introduction: Being able to express yourself is important in every period of childhood. As verbal expression is more limited in early childhood and the ability of expressing yourself through writing is not acquired make drawing a valuable means of expression (Gür, 2006; Karaca, 2011). Drawing; is the most comfortable non-verbal communication tool that children use to express themselves (Sayıl, 2004). Children can interpret their own thoughts and feelings and influenced by people's emotional states in their environment, especially the ones who are valuable to them (Juhasz and Munshi, 1990). Children reflect themselves in their drawings and express their feelings, thoughts and opinions about events in the way

they perceive these events (Artut, 2002). The pictures that children draw symbolically reflect their feelings and thoughts. It is suggested that the quality of the lines and content of the picture reveal the child himself, people in his immediate environment, his relationship with them and his entire perception related to these (Sayıl, 2004). In fact, drawing is the picture of children's most natural image of their emotional and intellectual lives that they express in a unique and simple way. Some lines, symbols and signs that children draw are extremely significant in terms of activity process and seen as important elements that are reflecting their world directly, simply and purely (Artut, 2002). In the studies conducted in recent years identifying the perception and understanding of children through drawings stand out (Dağlıoğlu, 2014). Most of the researches that are conducted on children are related to their drawing which is seen as the most powerful tool in expressing their feelings and perceptions, and revealing their psychological conditions (Cox, 1992; Pillar, 1998; Punch, 2002; Clark, 2005a; 2005b; Dockett and Perry, 2005; Veale, 2005; Einarsdottir, 2009). The descriptive qualities of children's own drawings and their interest of talking about them offer researchers ways to look at these pictures from the child's perspective (Malchiodi, 1998). As drawing is an easy means of expression for young children and for their limited word knowledge, it is the ideal tool that enables communication between them and outer world, and an ideal technique to discover their inner world. Explanatory clues can be obtained through children's drawings about their feelings, thoughts, perceptions, and their interaction with people (Aslan and Üstün, 2013). Children are interested in abstract concepts, ask questions and make definitions about themselves (eg. What is love, what is happiness, etc.) (Cam, 1995; Daniel, 2000). The concepts being abstract and complex, does not mean that children cannot respond to questions about them (Murriss, 2000). Abstract concepts attract the attention of young children and children think about these concepts and make expressions about them (Fields, 1995; Murriss, 2000). Many researchers suggest that there are abstract concepts in children's lives and thoughts in early childhood (Lipman et al., 1980; Kennedy, 1994; Gregory, 2008), but the perception and identification of these concepts (Murriss, 2000; Hardatto et al., 2002; Gregory, 2008) are more different than those of adults and older children. The limited expressive power and vocabulary in early childhood may restrict the children from stressing exactly what is being thought and drawing is considered to be a more effective method. Starting from this point of view love concept is selected as an abstract concept and children's way of describing it is examined. The aim of the present study is examination of love concept through preschool age children's drawings.

Method: The study group of the research consists of 82 children (49 girls (59.8 %) and 33 men (40.2 %) who are 55-66 month-old and attending kindergartens of government primary schools located in the center of Ankara. The study is conducted with children who were volunteers and showing typical development (without any growth retardation or psychological problems).

Assessment Tools: The personal information, drawing and drawing evaluation forms that are developed by the researchers are used as data collection and assessment tools of the study.

Personal Information Form: This form has been developed to gather information about child's date of birth, gender, school and type of school.

Drawing Form: This form consists of a white A4 size paper. The front side of the paper is left blank and the instruction of "What is love?" is given. They are asked to do the drawing here. The explanation of the children is written on the back of the paper.

Drawing Evaluation Form: The Drawing Evaluation Form is developed via depending on the Silver Drawing Test that Silver (2002) developed, and considering the basis of Imaginational Drawing sub-dimension analysis of it. In this context, the content/ richness of topic (no event- one event- chain of events, etc.), theme (positive- negative- neutral status of the content), whether there is cause and effect relationship and what is expressed in the drawing when love is mentioned (parents, teachers, nature, animals, etc.) are evaluated.

Process: Classroom teachers distributed the drawing forms and asked children "What is love?" and they were asked to draw love. After completing the pictures each child told the teacher what s/he has drawn and the teacher wrote the content of it behind the paper. Three different experts evaluated the drawings by using the evaluation form. Drawings with different opinions regarding evaluation are re-evaluated by the three experts together.

Data Analysis: The data obtained from the present study is evaluated by using SPSS 16.0 version (Statistical Package for the Social Sciences). The statistical results are presented and interpreted in tables. The frequency and percentage distributions of variables are obtained. Pearson Chi- square test and Fisher's exact test are used for dependence tests between the variables obtained at classification level. 0.05 was used as the significance level (Büyüköztürk 2002).

Results and Conclusion: The aim of the present study is examining the description of love concept in 82 children's drawings that were 55-66 month-old. In this context, the content/ richness of topic (no event- one event- chain of events, etc.), theme (positive- negative- neutral status of the content), whether there is cause and effect relationship and what is expressed in the drawing when love is mentioned (parents, teachers, nature, animals, etc.) are discussed as sub-headings one by one.

Content/richness of the subject: Under this heading, children's drawings are examined in terms of their richness of events, single event, two events or chain of events. For the lack of events in children's drawings "there is a girl and a cat here, and they don't do anything, they stand still there" can be given as an example. An example for only one simple event "the girl and cat are eating", for two events such as "the girl brought food, she is eating it with the cat", for the chain of events "the girl saw a cat on the way, the cat was very unhappy because it was very hungry, couldn't find food, the girl went home, brought food, gave the food to the cat, the cat was full, was happy".

The Theme Outline in Drawings: Under this heading, themes are examined in terms of their being positive, neutral or negative. While things like the happiness feature in the picture and smiling characters are evaluated as positive, features like violence and sadness are evaluated as negative. When there was nothing positive or negative (for example, a picture of nature, trees, etc.) then the drawings are evaluated as neutral.

The state that whether there is cause-effect relationship in the content or not: Under this heading, cause and effect relationship regarding the theme of love in children's drawings is examined. For example, the mother seeing that her child is feeling sad because of being alone and taking him/her to the playground or a child asking for her/his friend's toy and that friend sharing the toy with the child because of love are considered as cause and effect

relationship. When there is no love in children's drawings or when they don't include cause and effect relationship (eg. The cat is eating its food), they are considered as drawings in which no cause and effect relationship is established.

Love issues in children's drawings: Under this heading, the issues that children handle while describing love are examined. Children's drawings are separated according to subject (love of animal, love of family, etc.) and presented as frequency and percentage.

In terms of richness in content/subject, in the vast majority of children's drawings, it is seen that there was no event about love or there was a single or simple event which was described. It can be stated that the percentage of those who have no events in their drawings and those having two events is more in girls. However, the percentage of those who have one simple event in their drawings is more in boys.

When drawings are examined in terms of having positive, negative or neutral themes, it is found that neutral ones are described most and negative ones described least. "Neutral theme" is seen more in girls' drawings and then comes the positive theme. However, for boys the number of "positive and neutral themes" was equal. Still, it can be said that negative themes were seen more among males than females.

When the drawings are examined in terms of having cause and effect relationship, it is found that there were no cause and effect relationship in the majority of the drawings about love concept. When the cause and effect relationship status is analyzed in terms of gender, it is seen that there were no differences.

Love of family, friends, nature, mother, teacher, animal and romantic love are expressed more in girls' drawings compared to boys. On the other hand, love of father is seen more in boys' drawings than girls. Besides, the lack of any description about love is seen only in boys.

In order to examine the theme of drawing when 'love' is mentioned; family, friend and love were the most expressed ones. In addition, male-female friendship and marriage were expressed too. Having the concept of romantic love in pre-school period is found interesting.

Although love is an abstract concept, it is also a continuous and intertwined concept that children experience from birth. Love is a concept that can lead family, friend and future community relationships. Therefore, it is important to train teachers and families about this concept embody it through activities such as art, drama and story in preschools. Making it easy for children by dividing love concept into sub- topics such as love in family, love in school and love in community and developing appropriate activities about how to address this concept effectively in preschools can be very helpful.

Key Words

Love, drawings, pre-school.

Özet

Bu çalışmanın amacını, okul öncesi dönem çocukların sevgi kavramını betimlenmelerinin çizimler yoluyla incelenmesi oluşturmaktadır.Çocukların sevgi kavramını çizimle betimlemeleri içerikte/konuda zenginlik (olay yok-tek olay- zincirleme olaylar vb), tema (içeriğin olumlu-olumsuz-nötr olma durumu), içerikte sebep sonuç ilişkisi olma-olmama durumu, ve sevgi denilince çizimde ne ifade edildiği alt başlıkları ele alınarak incelenmiştir.Araştırmanın çalışma grubunu Ankara il merkezinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ilköğretim okullarındaki anaokullarına devam eden 55-66 aylık toplam 82 çocuk (49'u kız,(%59,8) 33'ü erkek(%40,2) oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama ve değerlendirme aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu, çizim formu ve çizim değerlendirme formu kullanılmıştır.Sınıf öğretmenleri tarafından çocuklara Çizim Formu dağıtılarak "sevgi nedir?" diye sorulmuş ve sevgiyi çizimleri istenmiştir. Resimler tamamlandıktan sonra her çocuk öğretmenine resminde ne çizdiğini anlatmış, öğretmen de kağıdın arkasında yer alan açıklama bölümüne resmin içeriğini yazmıştır. Çizimler Çizim Değerlendirme Formu kullanılarak 3 ayrı uzman tarafından değerlendirilmiştir.Veriler SPSS 16.0 (Statistical Package for the Social Sciences) versiyonundan yararlanılarak değerlendirilmiştir. Frekans ve yüzde hesaplamaları yapılmış Pearson Ki-Kare testi ve Fisher's Exact testi kullanılmıştır. Anlamlılık seviyesi olarak 0,05 alınmıştır. Çocukların çizimlerinin büyük bir çoğunluğunda sevgi ile ilgili olay olmadığı ya da tek, basit bir olayla betimlendiği, çizim temaların en fazla nötr , en az olumsuz temalar olarak betimlendiği, çizimlerin büyük bir çoğunluğunda sevgi kavramına ilişkin herhangi bir sebep-sonuç ilişkisi kurulmamış olduğu görülmüştür. Çocuk çizimlerinin temalarında, sebep sonuç ilişkisi kurulmasında cinsiyete ilişkin anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur. Sevgi denilince, konulu çocuk çizimleri incelendiğinde, en çok aile, arkadaş ve annesevgisinin konu olarak işlendiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler

Sevgi, çizimler,okul öncesi.

Giriş

Çocukluğun her döneminde kendini ifade edebilme önemlidir. Erken çocukluk döneminde sözel ifadenin daha kısıtlı olması, yazı ile kendini ifade yetkinliğinin henüz kazanılmamış olması çizimi değerli bir ifade aracı haline getirmektedir (Gür,2006; Karaca,2011).

Çizim; çocukların kendilerini en rahat ifade ettikleri, sözsüz bir iletişim dilidir.(Sayıl, 2004). Çocuklar kendi düşünce ve duygularını yorumlayabilmekte ve çevrelerindeki insanların, özellikle onlar için değerli olan bireylerin duygu durumundan etkilenmektedirler(Juhasz and Munshi, 1990). Çocuk, çizimlerinde kendini yansıtmakta, olaylar hakkında duygu, düşünce ve görüşünü kavrayabildiği, algılayabildiği şekilde dile getirebilmektedir (Artut,2002). Çocuğun çizdiği resim onun duygu ve düşüncelerini sembolik olarak yansıtır.Resimdeki çizgilerin niteliği ve resmin içeriği; çocuğun kendisini, yakın çevresindeki insanları, onlarla ilişkilerini ve bunların tümüyle ilgili algılarını ortaya koyduğu öne sürülmektedir (Sayıl, 2004).Nitekim resim yapmak; çocuğun özgün ve yalın bir şekilde dile getirdiği duygusal ve düşünsel yaşamın en doğal imgelerinin bir

görüntüsüdür. Çocukların algılamayla elde ettikleri bazı çizgi, simge ve işaretler, etkinlik süreci açısından son derece anlamlı olup, onların dünyasını dolaysız, yalın, saf bir şekilde yansıtan önemli unsurlar olarak görülebilmektedir(Artut,2002).

Son yıllarda yapılan çalışmalarda çizimler aracılığıyla çocukların algı ve kavrayışlarını tanımlamak ön plana çıkmaktadır (Dağlıoğlu, 2014).Çocuklar üzerine yapılan araştırmaların pek çoğu duyguları ve algılarını ifade etme ve psikolojik durumu ortaya koyma açısından en güçlü araçlardan biri olarak görülen çizimlerle ilgilidir (Cox, 1992; Pillar, 1998; Punch, 2002; Clark, 2005a; 2005b; Dockett ve Perry, 2005; Veale, 2005; Einarsdottir,2009).

Çocukların kendi yaptıkları resimlerinin açıklayıcı nitelikleri ve çocukların bunları anlatmaya duydukları ilgi, araştırmacıya çocuğun bakış açısından resimlere bakmanın yollarını sunmaktadır (Malchiodi,1998). Çizim, kolay bir anlatım aracı olması nedeniyle sınırlı sözcük bilgisine sahip küçük yaş çocukları için, dış dünya arasında iletişimi sağlayan bir araç ve iç dünyasını keşfetmek için ideal bir tekniktir. Çizimler yoluyla çocuğun duyguları, düşünceleri, algıları ve kişiler arasındaki etkileşimi konusunda açıklayıcı ipuçları elde edilebilmektedir(Aslan ve Üstün, 2013).

Çocuklar soyut kavramlara ilgi duymakta, sorular sormakta ve kendilerine ilişkin tanımlamalarda bulunmaktadırlar (örn. Sevgi nedir, mutluluk nedir vb)(Cam, 1995; Daniel,2000). Kavramların soyut ve karmaşık olması, çocukların bunlarla ilgili sorulara yanıt veremeyeceği anlamına gelmemektedir (Murriss,2000). Soyut kavramlar küçük çocukların ilgisini çekmekte, çocuklar bu kavramlarla ilgili düşünmekte ve ifadelerde bulunmaktadırlar (Fields,1995; Murriss, 2000). Bir çok araştırmacı erken çocuklukta çocukların yaşamlarında ve düşüncelerinde soyut kavramların var olduğuna (Lipman ve ark., 1980; Kennedy, 1994; Gregory,2008) ancak bu kavramların algılanmasının ve tanımlanmasının (Murriss, 2000; Hardattoir ve ark., 2002; Gregory, 2008) yetişkinlerden ve büyük çocuklardan daha farklı olduğuna işaret etmektedir. İfade gücünün, kelime haznesinin erken çocuklukta sınırlı olması düşünülenin tam anlamıyla vurgulanmasını kısıtlayabileceğini, çizimin düşünüleni açıklamada daha etkili bir yöntem olarak kullanılabilceğini düşündürmektedir.

Buradan yola çıkılarak, soyut kavram olarak sevgi kavramı seçilmiş ve çocukların sevgi kavramını nasıl betimlediği incelenmek istenmiştir.Bu çalışmanın amacını, okul öncesi dönem çocukların sevgi kavramını betimlenmelerinin çizimler yoluyla incelenmesi oluşturmaktadır.

Yöntem

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Ankara il merkezinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ilköğretim okullarındaki anaokullarına devam eden 55-66 aylık toplam 82 çocuk (49'u kız,(%59,8) 33'ü erkek(%40,2)) oluşturmaktadır. Araştırmada gönüllü olan ve tipik gelişim gösteren (herhangi bir gelişim geriliği veya psikolojik problemi olmayan) çocuklarla çalışılmıştır.

Ölçme Araçları

Araştırmada veri toplama ve değerlendirme aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu, çizim formu ve çizim değerlendirme formu kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Bu form çocuğun doğum tarihi, cinsiyeti, okulu ve okul türüne ilişkin bilgilerine yönelik olarak geliştirilmiştir.

Çizim Formu

Bu form A4 boyutunda beyaz bir kağıttan oluşmaktadır. Kağıdın ön yüzü boş bırakılmıştır ve çocuklara “Sevgi nedir?” yönergesi verilerek bu yüze çizimlerini yapmaları istenmektedir. Kağıdın arka yüzünde ise resimin içeriğine ilişkin çocukların anlattıklarının yazıldığı açıklama bölümü bulunmaktadır.

Çizim Değerlendirme Formu

Bu form Silver (2002) tarafından geliştirilen Silver Çizim Testin’in Hayal Gücüne Dayalı Çizim alt boyutunun çözümlene analizleri temel alınarak geliştirilmiştir. Bu kapsamda, içerikte/konuda zenginlik (olay yok-tek olay- zincirleme olaylar vb), tema (içeriğin olumlu-olumsuz-nötr olma durumu), içerikte sebep sonuç ilişkisi olma-olmama durumu ve sevgi denilince çizimde ne ifade edildiği (anne, öğretmen, doğa, hayvanlar vb) değerlendirilmiştir.

İşlem

Sınıf öğretmenleri tarafından çocuklara Çizim Formu dağıtılarak “sevgi nedir?” diye sorulmuş ve sevgiyi çizmeleri istenmiştir. Resimler tamamlandıktan sonra her çocuk öğretmenine resminde ne çizdiğini anlatmış, öğretmen de kağıdın arkasında yer alan açıklama bölümüne resmin içeriğini yazmıştır. Çizimler Çizim Değerlendirme Formu kullanılarak 3 ayrı uzman tarafından değerlendirilmiştir. Değerlendirilmelerinde uzmanlar arasında görüş ayrılığı bulunan çizimler uzmanlar tarafından bir araya gelinerek yeniden değerlendirilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmadanelde edilen veriler SPSS 16.0 (Statistical Package for the Social Sciences) versiyonundan yararlanılarak değerlendirilmiştir. Yapılan istatistikî sonuçlar tablolar halinde düzenlenerek yorumlanmıştır. Değişkenlere ait frekans ve yüzdesel dağılımlar elde edilmiştir. Sınıflama düzeyinde elde edilen değişkenler arasındaki bağımlılık testleri için Pearson Ki-Kare testi ve Fisher’s Exact testi kullanılmıştır. Anlamlılık seviyesi olarak 0,05 kullanılmıştır. (Büyüköztürk 2002).

Bulgular ve Tartışma

Bu çalışmanın amacını 55-66 aylık 82 çocuğun sevgi kavramını betimlenmelerinin çizimler yoluyla incelenmesi oluşturmaktadır. Bu kapsamda, içerikte/konuda zenginlik (olay yok-tek olay- zincirleme olaylar vb), tema (içeriğin olumlu-olumsuz-nötr olma durumu), içerikte sebep sonuç ilişkisi olma-olmama durumu, ve sevgi denilince çizimde ne ifade edildiği (anne, öğretmen, doğa, hayvanlar vb) alt başlıklar olarak teker teker ele alınmıştır.

İçerikte/konuda Zenginlik

Bu başlık altında, çocukların yapmış olduğu çizimlerin konularının zenginliği çizimlerde olay olup olmaması, tek olay, iki olay ya da zincirleme olaylar olması durumuna göre incelenmiştir. Çizimlerde olay olmamasına çocuğun çizimini betimlerken “burada kız ve kedi var, hiç bir şey yapmıyorlar, orada öyle duruyorlar” gibi betimlemelerde bulunması örnek olarak verilebilir. Tek basit bir olaya “kız ve kedi yemek yiyorlar”, iki olay örneğin “kız yemek getirmiş, kedi ile yemek yiyorlar”, zincirleme olaylara “kız yolda bir kedi görmüş, kedi çok üzgünmüş çünkü karnı çok açmış, yemek bulamamış, kız eve gitmiş, yemek getirmiş, bu yemekleri kediyeye vermiş, kedinin karnı

doymuş, mutlu olmuş” gibi betimlemeler örnek olarak verilebilir. Çocukların çizimlerindeki içerikte cinsiyete göre anlamlı farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 1: Çizimlerde içerikte/konuda zenginlik ve cinsiyete göre dağılımı

İçerikte/konuda zenginlik	Kız		Erkek		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Resimde olay yok	22	44,9	12	36,4	34	41,5
Tek basit bir olay var	11	22,4	14	42,4	25	30,5
Resimde 2 olay var	12	24,5	3	9,1	15	18,3
Resimde zincirleme olaylar var	4	8,2	4	12,1	8	9,8
Toplam	49	59,8	33	40,2	82	100,0

(X^2 (sd=3 n=82)= 5,800, , sigma ,122 p>0,05)

Tablo 1 incelendiğinde toplam 82 çocuğun çizmiş olduğu resimlerde, çocukların % 41,5’inin resimlerinde herhangi bir olay olmadığı 30,5’inin resminde tek basit bir olayın olduğu %18,3’ünün resminde 2 olay olduğu % 9,8’inin çizmiş olduğu resimlerde ise zincirleme olayların olduğu ifade edilebilir. Resimlerinde olay olmayanlarla çizmiş oldukları resimlerde 2 olay olanların yüzdelerinin kızlarda daha fazla, tek basit olay olanların resimlerinin yüzdelerinin ise erkeklerde daha yüksek olduğu söylenebilir. Silver (2002), okul öncesi çocukların daha çok resimde olay olmaması ya da tek (basit) bir olay olması şeklinde betimlerde bulunduğunu belirtmektedir. Hoffner ve Badzinski (1989) okul öncesi dönem çocuklarının kendileri ile ilgili en yakın ipucuna odaklandığını ve diğer ipuçlarını görmezden gelebildiğini, dolayısıyla çocukların olaylar arasında bağlantılar kurmakta sınırlılıklar yaşayabileceğine işaret etmektedir (Hoffner ve Badzinski,1989). Hoffner ve Badzinski (1989)’nin işaret ettikleri durumun, çocukların çizimlerinde çoğunlukla herhangi bir olay betimlemiş olmalarına ya da tek/basit bir olayla sınırlı kalmalarına neden olmuş olabileceği düşünülmektedir. Bu durumda çocukların olayları farklı bakış açılarıyla zenginleştirmekte sınırlılıkları olduğu ifade edilebilir.

Çizimlerde Tema Boyutu:

Bu başlık altında çizimlerdeki temaların olumlu, nötr veya olumsuz olma durumu incelenmiştir. Çizimin içeriğinde mutlu olma unsurunun yer alması, resimde yer alan kahramanların gülümsüyor olması gibi durumlar olumlu, herhangi olumlu/olumsuz duyguya atıf yapılmaması (örneğin bir doğa resmi, ağaçlar vb) nötr, şiddet, üzüntü gibi durumlar ise olumsuz olarak değerlendirilmiştir. Çocukların çizimlerindeki temalarda cinsiyete göre farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 2 : Resimlerdeki temalar ve çocukların cinsiyetine göre dağılımı

Temalar	Kız		Erkek		Toplam	
	f	%	f	f	%	f
Olumsuz	1	2,0	5	15,2	6	7,3
Nötr	28	57,2	14	42,4	42	51,2
Olumlu	20	40,8	14	42,4	34	41,5
Toplam	49	59,8	33	40,2	82	100,0

X^2 (sd=2, n=82)= 5,479, sigma 065 p>0,05)

Tablo 2 incelendiğinde çizimlerin % 51,2'sinin "nötr", % 41,5'inin "olumlu", % 7,3'ünün ise "olumsuz" temalar içerdiği görülmektedir. Kızların çizimlerinde daha çok "nötr tema"nın görüldüğü, bunu olumlu temaların takip ettiği, erkeklerde ise, "olumlu ve nötr temaların eşit sayıda olduğu görülmektedir. Olumsuz temaların erkeklerde kızlara oranla daha fazla olduğu ifade edilebilir. Felleman ve ark (1983) çocukların en çok nötr konuları betimlemekte zorlandıklarına işaret ederken bu çalışmada tam tersi bir sonuç elde edilmiştir. Bu durumun sevgi konusunun soyut bir konu olmasından kaynaklanmış olabileceği, farklı bir durumda çocukların daha farklı betimlemelerde bulunabileceği düşünülmektedir. Çocukların çizimleri onların hayal güçleri, hafıza ve algılama kapasiteleriyle yakından ilişkilidir (Toomela, 2002).

Parke ve Slaby (1983)'in yaptıkları çalışma sonucunda erkeklerin kızlara oranla daha fazla saldırganlık ifadeleri sergiledikleri bulunmuştur. Yavuzer(2003:66)'e göre erkek çocukları resimlerinde tabanca, tank gibi şiddet içeren savaşçılık öğelerini kızlara oranla daha fazla kullanmaktadırlar. Erkek çocukları tabanca, tank gibi şiddet içerikli oyuncaklarla oynamaktan, onların resimlerini yapmaktan hoşlanmaktadırlar(Kuyucu,2012). Erkek çocuklar kızlara oranla şiddet olaylarına daha fazla ilgi duymakta ve etkilenmektedirler. Aşkaroğlu (2006) çocuğun karşı karşıya her türlü şiddet öğesinin, resim yapma yoluyla açığa çıktığını ve çocuk resimlerinde içerik gibi bir takım değerler açısından farklılık yarattığını belirtmektedir.

İçerikte sebep sonuç ilişkisi olma-olmama durumu

Bu başlık altında, çocukların yapmış oldukları çizimlerin içeriğinde sevgi temasına ilişkin sebep-sonuç ilişkisi kurulup kurulmadığı incelenmiştir. Örneğin annesinin çocuğun yalnız kaldığı için üzülüşünü görmesi ve onu parka götürmesi, arkadaşının çocuğun oyuncasını istemesi ve çocuğun arkadaşını sevdiği için onunla oyuncasını paylaşması sebep-sonuç ilişkisi kurulmuş olarak değerlendirilmiştir. Sevgi ile ilgili bağlantısı olmayan, sebep-sonuç ilişkisi içermeyen çizimler ise (örn. Kedi yemeğini yiyor) sebep-sonuç ilişkisi kurulmamış çizimler olarak değerlendirilmiştir.

Tablo 3: Çizimlerin içeriğinde sebep sonuç ilişkileri ve çocukların cinsiyetine göre dağılımı

	Kız		Erkek		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Sebeplerin kurulmamış	42	85,7	26	78,8	68	82,9
Sebeplerin kurulmuş	7	14,3	7	21,2	14	17,1
Toplam	49	59,8	33	40,2	82	100,0

Tablo 3'te çocukların çizimlerinin % 82,9 'unda sebep-sonuç ilişkisi kurulmamış olduğu, çizimlerin % 17,1'inde ise sebep sonuç ilişkisi kurulmuş olduğu görülmektedir. Sebep-sonuç ilişkisi durumu cinsiyet açısından incelendiğinde ise, cinsiyet açısından herhangi bir farklılık olmadığı görülmektedir.Çocukların çizimlerindeki sebep sonuç ilişkilerinde cinsiyete göre farklılık bulunmamaktadır.

Okul öncesi dönemde çocukların kurmuş oldukları sebep-sonuç ilişkilerinde birtakım sınırlılıklar bulunmaktadır (Gnepp,1983). Piaget'nin gelişimsel görevlerine benzer bir şekilde, çocuklar durumun kendileri için en görünür tarafına odaklanmaktadır (Berk,2013:368). Linderman (1997), 4, 7 yaş aralığında olan okulöncesi dönemi çocuklarının daha çok bir objeyle ya da bir kişiyle alakalı bilgilerini resmettiklerini belirtmektedir. Bunların yanı sıra sevgi kavramının soyut bir kavram olmasının da çocukların betimlemelerinde sınırlılık yaşamalarına neden olmuş olabileceği düşünülmektedir. Tüm bunların çocukların sevgi kavramı ile ilgili sebep-sonuç ilişkisi kurmakta güçlük yaşamalarına neden olmuş olabileceği düşünülmektedir.

Çocukların çizimlerde sevgi konuları

Bu başlık altında, çocukların sevgiyi betimlerken ele almış oldukları konular incelenmiştir. Çocukların çizimleri konularına göre ayrılarak frekans ve yüzde olarak ifade edilmiştir.

Tablo 4 incelendiğinde, çocukların resimlerinde en çok aile sevgisinin (%28), sırasıyla da % 12,2'ile arkadaş sevgisi, %9,8'le anne sevgisi, doğa sevgisi ve romantik sevgi, %7,3 'le hayvan sevgisi, % 6,1'le baba sevgisi, % 4,9'la öğretmen sevgisi ve % 1,2'ile okul sevgisinin işlendiği görülmektedir.Çocukların resimle anlatımları, çocukların temas içinde oldukları çevrelerinden etkilenerek şekillenmektedir (Cox, Koysasu ve Hiranuma, 2001; Dağlıoğlu,2014). Çizimler çocukların yalnızca kendileri için ne hissettiklerini değil, yaşamlarındaki önemli kişilerle olan ilişkilerinde kendilerini ve çevrelerini , ailelerindeki sistemleri, hiyerarşileri ve sınırları nasıl algıladıklarını da göstermektedir (Aslan ve Üstün, 2013).

Tablo 4: Çocukların çizimlerinde sevgi konuları ve konuların çocukların cinsiyetlerine göre dağılımı

Sevgi konuları	Kız		Erkek		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Hayvansevgisi	4	8,2	2	6,1	6	7,3
Ailesevgisi	15	30,6	8	24,3	23	28,0
Annesevgisi	5	10,2	3	9,1	8	9,8
Dogasevgisi	7	14,3	1	3,0	8	9,8
Babasevgisi	1	2,0	4	12,1	5	6,1
Romantiksevgi	5	10,2	3	9,1	8	9,8
Arkadaş sevgisi	8	16,4	2	6,1	10	12,2
Öğretmenevgisi	3	6,1	1	3,0	4	4,9
Okulsevgisi	1	2,0	0	0	1	1,2
Betimlemeyok	0	0	9	27,2	9	10,9
Toplam	49	59,8	33	40,2	82	100,0

Burada kız-erkek arkadaşlığı, evlilik gibi konuların işlendiği romantik sevgi kapsamının okul öncesi dönemde yer alması ilgi çekici olarak bulunmuştur. Bu durumun medyadan kaynaklanmış olabileceği düşünülmektedir. Televizyon, reklamlar, dergiler ve gazetelerdeki çizgi film karakterleri gibi pek çok klişe resim günlük yaşamda, çocuk için ulaşılabilir durumdadır. Aynı zamanda çocuklar, bunlardan etkilenmekte ve bunları çizimlerinde yansıtabilmektedirler (Karaca, 2011).

Kızların çizimlerinde aile sevgisi, arkadaş sevgisi, doğa sevgisi, romantik sevgi, anne sevgisi, hayvan sevgisi ve öğretmen sevgisinin erkek çocukların çizimlerinden daha fazla yer almaktadır. Erkek çocuklarında Baba sevgisi kız çocuklarından fazla işlendiği görülmektedir. Erkeklerin çizimlerinde ise, baba sevgisinin daha fazla yer aldığı, sevgiye ilişkin herhangi tasvirin olmaması durumunun ise sadece erkeklerde görüldüğü ifade edilebilir (% 27,2). Arkadaş, aile, okul gibi tek kişiden ziyade grubu temsil eden çizimlerin kızlarda daha fazla olduğu görülmektedir. Yapılan çalışmalar kızların erkeklerden fazla kişilerarası ilişkilere yönelimli olma eğiliminde olduklarını göstermektedir (Kuyucu, 2012). Çocukların çizimleri üzerinde cinsiyet rolleri etkili olmakta, kız ve erkek çocukların çizmeyi tercihi ettikleri varlıklar farklılık gösterebilmektedir (Karaman ve Akyol, 2011).

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada 55-66 aylık 82 çocuğun sevgi kavramını çizimle betimlemeleri içerikte/konuda zenginlik (olay yok-tek olay- zincirleme olaylar vb), tema (içeriğin olumlu-olumsuz-nötr olma durumu), içerikte sebep sonuç ilişkisi olma-olmama durumu, ve sevgi denilince çizimde ne ifade edildiği alt başlıkları ele alınarak incelenmiştir.

İçerikte/konuda zenginlik başlığı altında, çocukların çizimlerinin büyük bir çoğunluğunda sevgi ile ilgili bir olay olmadığı ya da tek, basit bir olay betimlendiği görülmüştür. Çizimlerinde olay olmayanlarla, çizmiş oldukları resimlerde 2 olay olanların yüzdelerinin kızlarda daha fazla, tek basit olay olanların çizimlerin yüzdelerinin ise erkeklerde daha yüksek olduğu söylenebilir.

Çizimler temaların olumlu, olumsuz ya da nötr olması açısından incelendiğinde, en fazla nötr , en az olumsuz temaların betimlendiği bulunmuştur. Kızların çizimlerinde daha çok “nötr tema”nın görüldüğü, bunu olumlu temaların takip ettiği, erkeklerde ise, “olumlu ve nötr temaların eşit sayıda olduğu görülmektedir. Olumsuz temaların erkeklerde kızlara oranla daha fazla olduğu ifade edilebilir.

İçerikte sebep sonuç ilişkisi olma-olmama durumu incelendiğinde, çizimlerin büyük bir çoğunluğunda sevgi kavramına ilişkin herhangi bir sebep-sonuç ilişkisi kurulmamış olduğu bulunmuştur. Sebep-sonuç ilişkisi durumu cinsiyet açısından incelendiğinde ise, cinsiyet açısından herhangi bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Sevgi denilince çizimde ne ifade edildiği incelendiğinde, en çok aile, arkadaş ve anne sevgisinin konu olarak işlendiği görülmüştür. Bunun yanısıra, kız-erkek arkadaşlığı, evlilik gibi konuların işlendiği romantik sevgi kapsamının okul öncesi dönemde yer alması ilgi çekici olarak bulunmuştur. Kızların çizimlerinde aile sevgisi, arkadaş sevgisi, doğa sevgisi, romantik sevgi, anne sevgisi, hayvan sevgisi ve öğretmen sevgisinin erkek çocukların çizimlerinden daha fazla yer almaktadır. Erkek çocuklarında Baba sevgisi kız çocuklarından fazla işlendiği görülmektedir. Erkeklerin çizimlerinde ise, baba sevgisinin daha fazla yer aldığı, sevgiye ilişkin herhangi tasvirin olmaması durumunun ise sadece erkeklerde görüldüğü söylenebilir.

Sevgi, soyut bir kavram olmakla birlikte doğumdan itibaren çocukların sürekli olarak deneyimledikleri ve iç içe oldukları bir kavramdır. Sevgi, aile ilişkilerinde, arkadaşlık ilişkilerinde ve gelecekte toplum içerisindeki ilişkilere yön verebilecek nitelikte bir kavramdır. Bu nedenle bu kavramın okul öncesi dönemde sanat, drama, hikaye gibi etkinliklerle ele alınarak çocukların anlayabileceği şekilde somutlaştırılarak işlenmesinin, ailede sevgi, okulda sevgi, toplumda sevgi gibi alt başlıklara ayrılarak uygun etkinlikler geliştirilmesinin, bu kavramın okul öncesi dönemde etkin olarak ele alınmasına ilişkin öğretmenlere ve ailelere eğitim verilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Kaynakça

- Artut, K. (2002). *Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Aslan, M.E. ve Üstün, E. (2013). Kinetik aile çizim testinin stil ve hareket boyutları. *International Journal of Social Science*, 6(4), 599-614.
- Aşkaroğlu, B. (2006). *Şiddet içeren çizgi filmlerin ilköğretim dönemi çocuklarının resimleri üzerine etkileri*. Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Berk, L.E. (2013). *Bebekler ve çocuklar. Doğum öncesinden orta çocukluğa*. (Çeviri Ed. N.I. Erdoğan). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık .
- Cam, P. (1995) *Thinking Together: Philosophical Inquiry for the Classroom*. Australian English Teaching Association and Hale and Iremonger, Sydney, Australia.
- Clark, A. (2005a). Listening to and involving young children: A review of research and practice. *Early Child Development and Care*, 175(6), 489–505. <http://dx.doi.org/10.1080/03004430500131288>
- Clark, A. (2005b). Listening to and involving young children: A review of research and practice. In A.
- Clark, A.T. Kjörholt, & P. Moss (Eds.), *Beyond listening: Children's perspectives on early childhood services* (pp. 490–505). Bristol: Policy Press.

- Cox, M.V. (1992). *Children's drawings*. Harmondsworth, UK: Penguin.
- Cox MV, Koyasu M., Hiranuma, H. (2001). Children's human figure drawings in the UK and Japan: The effects of age, sex, and culture. *British Journal of Developmental Psychology*, 19, 275-292. DOI: 10.1348/026151001166074.
- Daniel, M.F.(2000): Learning to think and to Speak: An Account of an Experiment Involving Children Aged 3 to 5 in France and Quebec. *Thinking*, 15(3), 17-25.
- Dağlıoğlu, H.E. (2014). 5-7 Yaş grubu çocukların insan figürü çizimlerinin gelişimsel açıdan değerlendirilmesi. *International Online Journal of Educational Sciences*, 6 (2), 510-523.
- Çorbacı-Oruç, A. (2008). *6 yaş çocuklarında sosyal yeterliliğin, akran ilişkilerinin ve sosyal bilgi işleme sürecinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Dockett, S. Perry, B. (2005). Children's drawings: Experiences and expectations of school. *International Journal of Equity and Innovation in Early Childhood*, 3(2), 77-89.
- Einarsdottir, J., Dockett, S. ve Perry, B. (2009). Making meaning: Children's perspectives expressed through drawings. *Early Development and Care*, 179(2), 217-232. DOI: 10.1080/03004430802666999
- Felleman E.S., Barden R.C., Carison, C.R., Rosenberg, L. and Masters, J.C. (1983). Children's and Adult's Recognition of Spontaneous and Posed Emotional Expressions in Young Children. *Developmental Psychology*, 19, 405-413.
- Fields, J. (1995) Empirical data research into the claims for using philosophy techniques with young children, *Early Child Development and Care*, 107, 115-128.
- Gnepp, J. (1983). Children's social sensitivity: Inferring emotions from conflicting cues. *Developmental Psychology*, 19, 805-814.
- Gregory, M. (2008) *Philosophy for Children: Practitioner Handbook*, IAPC Publication, Montclair, USA
- Gür, Ç. (2006). *Sanat eğitim programının üst sosyo-ekonomik düzeyden gelen altı yaş üstün yetenekli çocukların çizim becerilerine etkisi*. Ankara Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmamış doktora tezi.
- Hardartottir, G.A., Heuy-Ing, C., Jo, S.H., Koltko, N; Lipman, M., Ogden, C. ve Suklomlinsky, V. (2002) *Thinking Trees and Laughing Cats: A Thinking Curriculum for Preschool Education*, IAPC Publication, Montclair, USA
- Hoffner, C. ve Badzinski, D.M. (1989). Children's integration of facial and situational cues to emotion. *Child Development*, 60, 411-422.
- Juhasz, A.M. and Munshi, N. (1990). Faces and feelings: A projective technique for measuring young children's self-esteem. *Perceptual and Motor Skills*, 70, 691-730.
- Karaca, G. (2011). 5-8 yaş aralığındaki çocuklarda stereotip kullanımı. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 384: 86-93.
- Karaman, Y. ve Akyol, A.K. (2011). Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların yaptıkları resimlerde oyuncak çizimlerinin incelenmesi. *Çukurova Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(3): 277-296.
- Kennedy, D. (1994) Helping Children Develop the Skills and Dispositions of Critical, Creative and Caring Thinking. *Analytic Teaching*, 15(1): 3-16
- Kuyucu, Y. (2012). *Duyguları anlama becerileri farklı düzeydeki çocukların (60-72 ay) akranlarına karşı gösterdikleri duygusal ve davranışsal tepkilerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans

Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çocuk Gelişimi Ve Ev Yönetimi ABD.

Lipman, M., Sharp,A.M. ve Oscanyan,F.S.(1980) *Philosophy in the Classroom*.Temple UniversityPress, Philadelphia, USA.

Linderman, M. G. (1997). *Art in the elementary school*. United States, America: The McGraw-Hill Companies, Inc.

Morris,K.(2000) Can Children Do Philosophy? *Journal of Philosophy of Education*, 34(2):261-278

Parke, R. D.,& Slaby, R. G. (1983). The development of aggression. In E. M. Hetherington (Ed.), P. H. Mussen (Series Ed.), *Handbook of child psychology: Vol. 4. Socialization, personality, and social development* (pp. 547-642). New York: Wiley.

Pillar, A.D. (1998). What do children think about the drawing process? *Journal of Art and Design Education*, 17(1), 80-86. DOI: 10.1111/1468-5949.00108

Punch, S. (2002). Research with children: The same or different from research with adults?' *Childhood*, 9 (3): 321-341. DOI: 10.1177/0907568202009003005

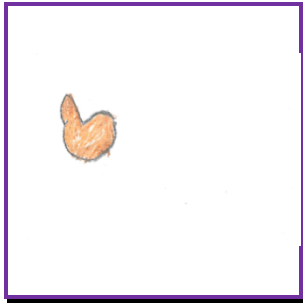
Sayı, M. (2004). Çocuk Çizimlerinin Klinik Amaçlı Kullanımı Üzerinde Bir Deneme. *Türk Psikoloji Yazıları*, 7 (14), 1-13.

Silver,R. (2002). *Three Art Assessments*. New York: Brunner-Routledge.

Yavuzer, H. (2007). *Resimleriyle Çocuk*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Ek 1: Örnek Resimler

Çizimlerde içerikte/konuda zenginlik

OLAY YOK

Aklıma sadece kalp geldi

ZİNCİRLEME OLAY

Arabaları bozulmuş.kamyonun üzerine arabalarını koymuşlar tamir ettirmeye gidiyorlar

Resimlerde temalar

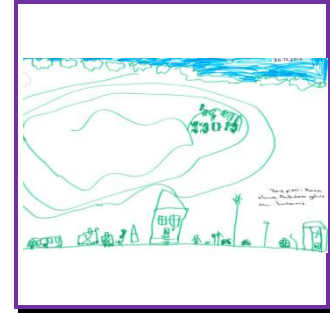
OLUMLU TEMA

Çocuk okuluna gidiyor okulu çok seviyor

NÖTR TEMA

Annem babam teyzem kardeşimi çizdim tren yaptım

OLUMSUZ TEMA

Yarış pistinde kaza olmuş

İçerikte sebep sonuç ilişkisi olma-olmama durumu

İLİŞKİ KURULMUŞ

Babannem ambulansda yatıyor Biz onun yanına gidiyoruz

İLİŞKİ KURULMAMIŞ

Ağaç, çiçek yaptım

Çizimlerde farklı sevgi konularına örnekler

Hayvan sevgisi

Aile sevgisi

Doğa sevgisi

Okul ve Öğretmen sevgisi

Romantik sevgi